РУДАРСКИ ЗАКОНИК

ЗА

15.

КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

од 15. априла 1866. године

АДВОКАТ
ДУШАН Љ. МИЉКОВИЋ

С ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА

од 21. јула 1877., од 6. фебруара 1896. и 27. јануара 1900 год.

БЕОГРАД
Штампарија Андре Петровића, Кнез Михајлова 29
1907.

ИНВ. БР.
6329

РУДАРСКИ ЗАКОНИК

ЗА

КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

од 15. априла 1866. године

С ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА

од 21. јуна 1877., од 6. фебруара 1896. и 27. јануара 1900 год.[1]).

ГЛАВА ПРВА

Управа и надзор над свима рударским радњама.

Члан 1.

Управу и надзор над свима рударским радњама врши министар народне привреде; он прописује правила за извршење овог закона.

Члан 2.

Ову управу и надзор врши министар народне привреде преко рударског одељења, које је саставни део министарства народне привреде (чл. 2. закона о устројству министарства за народну привреду).

Члан 3.

Рударско одељење састављају начелник, инспектор, секретар, правни референт, потребан број рударских инжењера, геолога, хемичара, писара, који се према потреби, постављају Краљевим указом; даље потребан број практиканата и цртача.

Члан 4.

Рударски инжењери, геолози и хемичари морају имати редовну, факултетску спрему своје струке са положеним, про-

[1]) Текст закона од 1865. године штампан је обичним слогом, измене и допуне од 1877. и 1896. год. проређеним слогом, а измене и допуне од 1900. год. курсивом.

Инв. бр. 6329

писмим, редовним испитима. Начелник може бити само рударски инжењер.

Члан 5.

Начелник одељења, инспектор, најмање 3 рударска инжењера, 1 геолог, 1 хемичар, правни референт или секретар рударског одељења састављају Рударски Одбор.

Лични састав овог одбора одређује министар народне привреде у почетку сваке године. Начелник рударског одељења или његов заменик увек је председник Рударског Одбора.

У ванредним случајима може министар народне привреде позвати у седнице Рударског Одбора и стручна лица ван рударског одељења са саветујућим гласом.

Члан 6.

У рударском одељењу установљава се рударско-геолошки музеј и хемиска лабораторија.

Члан 7.

Краљевим указом на предлог министра народне привреде могу се образовати рударске, засебне управе за експлоатацију појединих рудишта као државна надлештва, и ове управе састављају: управник, потребан број рударских инжењера и административног особља.

Члан 8.

У надлежност рударског одељења спада:

а) да врши све оне послове, који су му овим законом и правилима министровим, као одељењу министарства народне привреде у делокруг рада стављене;

б) да води бригу о извршењу свију наредаба и прописа, које буде издавао, по струци и пословима рударским министар народне привреде на основу овог закона;

в) да води надзор над свима приватним и државним рударским радњама и стара се, да се ове врше по прописима рударског закона.

Члан 9.

У надлежност рада Рударског Одбора спада:

а) да саставља и подноси на одобрење министру народне привреде опште и годишње планове рада по рударској струци, које треба држава да предузима;

б) да саставља и подноси министру народне привреде годишње извештаје о свима радњама рударским, како државних, тако и приватних предузећа, са својим мишљењем о истима, која ће се по потреби и јавности предавати;

в) да оцењује разне рударске извештаје и своје оцене подноси министру народне привреде и

г) да даје своје мишљење по свима питањима, која му буде упутио министар народне привреде.

Члан 10.

Рударске управе имаће дужност, да управљају државним рударским радњама онако, како им буде, по саслушању рударског одбора, министар народне привреде наредио.

Члан 11.

Начелник, инспектор, секретар и писар рударског одељења у положају су истоимених звања у министарству народне привреде. Управници рудника у положају су инспектора, а рударски инжењери, геолог, хемичар и правни референт у положају секретара.

Члан 12.

Рударски инжењери и геолог, ма у ком положају били, служе онолико и пензионишу се онако, као што је то предвиђено за техничко указно особље грађевинске струке (члан 20. закона о уређењу министарства грађевина).

ГЛАВА ДРУГА

Општа определења.

Члан 13.

Рударски законик определује правила и услове, под којима је једино дозвољено руде и копове (минерале) истраживати и обделавати

Члан 14.

Под рудом и копом разумевају се минерали, који, метале садржавају, били метали природно одлучени, сум-

(саморастић, самотворни) или сједињени, као: злато, сребро, никал, бакар, цин, цинк, олово, гвожђе и т. д. у свима својим сједињењима; затим асфалт, графит, стипсе, витриоли, соли, цементне и слане воде, земне смоле, земно уље, *мермер цеметни ланорац* и т. д, све сорте мрког и каменог угља, литографско и *зоденичко* камење.

Овамо спадају и старе троске и стари топонички остатци.[1])

Да ли је што руда и коп, опредељење у сумњивом случају *министар народне привреде.*

Члан 15.

Све руде и копови, били они у земљи или на површини јесу добро државно, а не онога чија је земља, и по томе сваки је дужан по пропису овог законика изискати одобрење на истраживање и повластицу на обделавање руда и копова.

Члан 16.

У колико рударски законик не садржава особена опредељења, у толико ће се односити и на рударске радње закони: грађански, трговачки и криминални.

Члан 17.

Ко је способан својим имањем управљати, тај може добити одобрење на истраживање и повластицу на обделавање руда и копова.

Члан 18.

Истраживање и обделавање руда и копова од стране правитељства предузета, подлеже овим истим законим правилима.

Члан 19.

Давање одобрења, давање повластица и надзиравање над рударским предузећима, *каменоломима и подземним радовима у опште*, спада у круг министарства народне привреде.

Члан 20.

Рударским законником установљава се за све рударске послове десетична мера метара.

---

[1]) Ова је допуна од 21. јула 1877. године.

ГЛАВА ТРЕЋА

О одобрењу на истраживање руда и копова

Члан 21.

Истраживања руда и копова могу бити двојака: проста и искључива. Прва су она за која се рудни простор само именује, а друга за која се овај ограничава по прописима овога закона.

Члан 22.

Ко жели да добије одобрење за просто право истраживања руда или копова, мора се за ово пријавити писмено министру народне привреде, и тачно назначити атаре сéла или општина, у којима жели предузети истраживања, са назначењем дотичног среза и округа.

Ако је молилац испунио прописе рударског закона за добијање простог права истраживања руда или копова, ово ће му се одмах издати. У противном случају за ово ће му се оставити одређени рок. Ако и у том року не испуни поменуте услове, сматраће се, да је одустао од молбе.

Просто право истраживања руда и копова даје се за једну годину, и то највише на простору трију општина.

Просто право истраживана руда и копова може се пренети и на другу правну личност, која по прописима овог закона може бити прост истраживалац руда и копова; оно је и наследно за законите наследнике истраживачеве, ако ови по закону рударском могу бити истраживаоци, и ако у року најдаље од 3 месеца по смрти истраживача изјаве министарству народне привреде, да се овога примају са свима његовим правима и обавезама.

Каменоломи припадају имаоцу земље. Он их може обделавати или давати под закуп, пошто надлежна полицијска власт, по добивеном мишљењу техничког, стручног лица утврди, да одржање или отварање каменолома на том месту не угрожава околину и у опште личну сигурност и саобраћај. По том се само извештава министар народне привреде, да је каменолом отворен.

Члан 23.

Ко по истеку једне године затражи, да му се рок за просто право истраживања продужи, мора за то уз молбу поднети и извештај: шта је дотле урадио на истраживању.

На основу поднете молбе и извештаја министар ће о трошку молиоца одредити једног рударског стручњака, да радове истраживања на лицу места прегледа и оцени: да ли, и на коликом простору треба молиоцу просто право истраживања продужити или не. Према овој оцени и саслушању Рударског Одбора министар ће донети своје решење.

Свако одобрено просто право истраживања руда или копова може се продуживати само за још 2 године. Ако би истражилац и после овога времена захтевао продужење простог права истраживања, мораће се ограничити за искључиво право истраживања руда и копова по прописима овога закона.

Члан 24.

На једном простору може бити само један прости истражилац руда и копова.

Ако се једног дана пријави више молилаца за просто право истраживања руда и копова за једно исто место, решиће се по чл. 39. овога закона.

Члан 25.

Ко жели да добије искључиво право истраживања руда и копова на неком месту, мора се за то молбом обратити министру народне привреде.

У молби мора молилац изложити:

а., наложити своје име и презиме, занимање и место пребивања, и приложити надлежно пуномоћије, ако се одобрење за другога тражи;

б., точно назначити окружје, срез, општину, предел и место истраживања;

в., показати, да ли је на томе месту, или у околини коме и какво истраживање већ дато;

г., поднети доказ, да је на томе месту вредно искључиво истраживање предузети, и именовати руду или коп, које и како тражити намерава; и

д., поднети доказ, да је он властан управљати својим имањем.

Ако молилац поднетом молбом није испунио прописе рударског закона за добијање искључивог права истраживања руда и копова, позваће се, да у одређеном року исте испуни; ако то не учини, сматраће се, да је од поднете молбе одустао.

Односно преноса искључивог права, као и наследства вреди исто, што је казато за просто право истраживања (чл. 22.).

Члан 26.

Кад се неко пријави са молбом, да добије искључиво право истраживања на месту, на коме је већ другом лицу дато одобрење за просто право истраживања руда и копова (чл. 22.) и кад министар народне привреде нађе, да му ово треба издати, то ће му учинити по пристанку дотичног простог истражиоца, у колико овај својом изјавом од свог простора буде уступио.

Члан 27.

Министар народне привреде моћи ће дати на једном месту једном истом искључивом истражитељу више простора за искључиво истраживање, ако има празни простим истраживањем незаузети места, или ако се прости најближи истражитељи одреку права на ограничење простора у истражујућем се спом месту; а проситељ докаже, да му је више простора нуждно.

У свима овим случајима мора проситељ за искључиво истраживање и ситуациони цртеж целог места поднети.

Члан 28.

Простор искључивог права истраживања јесте хоризонтална површина од 500.000 квадр. метара.

Но ако због заузети у суседству простора, не би један простор изнео подпуну количину метара, истражитељ мора и маљу количину метара за подпуни простор сматрати.

Границе простора за искључиво истраживање означава истражилац, а ограничење овога врши стручна комисија, коју буде одредио министар народне привреде, у присуству месне полицијске власти и једног полицијског чиновника дотичног округа. Све трошкове око ограничења простора за искључиво право истраживања сноси истражилац.

Члан 29.

За сваки ограничени простор на искључиво истраживање, плаћаће истражитељ у име регалног данка државној каси годишње, и то у напред, по *десет динара*, рачунајући од дана, кад је ограничење свршено.

Члан 30.

Одобрење за искључиво истраживање даје *министар народне привреде* на једну годину дана.

Ко буде искључиво истраживање с подкопом или окном или бушењем одпочео, и годишњим известијем показао, да је истраживање прилежно, правилно и непрекидно упражњавао, *па представи потребу за продужење искључивог истраживања, министар народне привреде одредиће једног стручњака рударског, да на лицу места, о трошку истраживаоца, оцени његове навоље. Према овој оцени и саслушању Рударског Одбора министар ће тражено продужење искључивог права истраживања одобрити или не.*

Члан 31.

Ко добије одобрење на истраживање просто или искључиво, мора се пре сваког рада споразумети са господаром земље о накнади штете, која би се овим истраживањем нанела; а господар земље дужан је истраживање на својој земљи допустити (чл. 49).

Ако се у том не би могло доћи до споразумљења истражитељ обрати ће се *министру народне привреде*, који ће по чл. 52. и 53. питање ово расправити, а истражитељ неће моћи истраживање на том месту пре одпочети, док по пропису чл. 53. не да потпуно обезбеђење господару земље.

Члан 32.

У зданијама, зградама, кућиштима и кућним плацевима, баштама, воћњацима, виноградима, и тима подобнима, може проситељ тек само онда добити одобрење за истраживање, ако поднесе сагласење господара исти места.

По јавним путевима, црквиштима и гробљу, водоводима и вештичким постројењима, и у оним у простору не

десет метара око свију места у овом одсеку именовани, неће се никакво одобрење на истраживање давати.

Члан 33.

Истраживање мора се по правилима рударским упражњавати тако, да се не би опасност људима, ни марви, ни имању проузроковала, нити да се господар земље и без нужде стешњава.

Свака отворена закопина или окна морају ограђена и осигурана бити.

Члан 34.

Ако прости истражитељ противу чл. 33. поступи, и ако годишње известије о радњи својој не поднесе, *министар народне привреде*, према обстојатељству, моћи ће таквом истражитељу дато право одузети и пре истека рока, или продужење рока одказати.

Члан 35.

У сваком за искључиво истраживање ограниченом простору (чл. 28.) дужан је искључиви истражитељ по правилима рударским поред прописа чл. 33. и прописа чл. 77. још у свом поткопу, или окну, или вртлу и непрекидно сходно чл. 79., 80., 81. и 82. истраживање упражњавати, и годишње известије о успеху радње подносити. Ко противно учини, подпада дисциплинарним казнама, законом овим прописаним.

Члан 36.

Ко једном изгуби право истраживања на основу овог законика, не може га опет на том месту добити у течају једне године, а доцније, ако се нико други не пријави за то место, може му се опет дати.

Члан 37.

Без особитог одобрења *министра народне привреде*, истражитељима није слободно руде и копове обделавати ни продавати.

По потреби изашиље министар народне привреде једног стручњака на лице места, о трошку истраживаоца за оцену:

да ли је дотична руда извађена истраживањем радом или обделавањем.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О повластици на обделавање руда и копова

Члан 38.

Повластица на обделавање руда или копова може се дати:

а., на копање и вађење;

б., на испирање и пребирање;

в., на топљење и израђивање; и

г., на једно, двоје, или на све.

Члан 39.

Онај, који пре затражи повластицу за обделавање на означеном месту, тај ће такову пре и добити.

Ако се по случају у један исти дан пријави више просителја за повластицу на једном истом месту, *министар народне привреде* узевши у обзир јемства, која проситељ за успех обделавања даје, решиће, *по саслушању Рударског Одбора*, хоће ли свима, већини или једном и коме од просителја дати повластицу на обделавање.

Члан 40.

Прозба за ову повластицу, која се има *министру народне привреде* у дупликату поднети, мора садржавати:

а., све што је у чл. 25. прописано;

б., доказе, да на месту, на ком се повластица за обделавање, тражи, није већ другоме дато одобрење за истраживање нити повластица за обделавање;

в., мора поднети нађену руду или кои са точним описом њиног лежишта, како би се сазнати могло, да ли је количина и каквоћа довољна те да их је вредно обделавати;

г., доказати, да има сам довољно стручне способности, или да има за тај посао лице, које такве способности притјажава;

д., означити, да ли на траженом месту, или у околини има земље, воде, шуме или каменог угља (ако за овај повластицу не тражи), који се за радњу употребити могу;

е., разложити план целе радње, и изјавити, хоће ли сам или у друштву и с ким *и под којим условима* радити, као и показати *капитал* који ће моћи на радњу употребити и примљене обвезности испунити; и

ж., захтевати, да *министар народне привреде* одреди *стручну* комисију, која ће о трошку његовом на лицу места све што је нуждно, точно испитати, *као и стручну комисију, која ће такође о његовом трошку да изврши ограничење терена, на коме повластицу тражи, ако је за то испуњио све прописе рударског закона.*

Члан 41.

Ако су сви услови у предидућем чл. 40. испуњени, *министар* ће *народне привреде* одредити *стручну* комисију, која ће на лице места изаћи, предмет прозбе точно извидити и о том известије *министру народне привреде* поднети.

Члан 42.

Комисија ће ова, осим осталога у прозби (чл. 40.) изложеног, нарочито у виду имати:

а, да ли проситељ захтевану земљу, воду шуму — зашта и у каквој количини имати мора;

б., да ли се за исте цели земља, вода и шума, друга, мање употребителна дати може; и

в., да ли тражену земљу, воду или шуму господар и под каквим условима, уступа.

Све ово цениће комисија према стању рудишта, приликама рударским и капиталу молиоца, те према томе и то: колико рудних поља треба молиоцу дати.

Члан 43.

Ако одређена стручна комисија (по одредби чл. 41. овог закона) на лицу места утврди, да је истражилац истраживањем радовима доиста нашао довољно рудиште за експлоатацију, министар народне привреде по саслушању Рударског Одбора, а по предходном сазнању Министарског Савета издаће решење истражиоцу, да ће му дати тражену повластицу по прописима овог закона, ако истражилац у одређеном року поднесе ситуациони план рудног простора у дупликату, подељен на онолико рудних поља, колико је стручна комисија

одредила, и министар народне привреде одобрио, да му треба дати, и чим рудни простор ограничи стручна комисија, коју министар буде одредио по прописима овог закона.

Члан 44.

У повластици, која ће се на основу комисионог извештија и поднетог цртежа дати, биће означено:

а., име и презиме, занимање и место обитавања обделатеља;

б., каква је повластица дата;

в., број рудни поља са описом руда или копова простор, окружје, срез, општина, место и име предузећа;

г., две сталне точке, од којих је премерење простора и поделење рудни поља чињено, означене бусолом у правцу и растојању по цртежу ситуационом; и

д., време, на које је повластица дата.

Члан 45.

Рудно поље јест хоризонтална површина у виду правоугаоника од ето хиљада квадратни метара, које хоризонталне стране најмање две стотине, а највише пет стотина метара износити могу, а падне стране безкрајно у дубину иду.

При означавању рудни поља, морају се ова тако полагати, да, колико је могуће, једно до другог леже, те да више њи једну целу фигуру образују; растојање између једне и друге фигуре, ако су рудна поља на више места узета може се поделити међу обделатељима суседни рудни поља.

Више рудни поља, једно до другог састављени, сачињавају простор рудни.

Фигуре старих тросквинта и топионичких остатака не морају бити везане (састављене) једна с другом, па да сачињавају рудна поља једне повластице; но ако су оне у непосредној близини, онда се сматрају као састављена рудна поља и припадају једној повластици.

Члан 46.

Повластица за обделаване руда и копова даје се на педесет година, рачунајући од дана кад је *министар народне привреде* повластицу подписао.

Министар народне привреде, по саслушању Рударског Одбора, а по одобрењу Министарског Савета, може државне рудинке и рудишта дати под закуп за обделаване на уговором одређени број година. Уговорима о закупу служиће за основицу односно рада — експлоатације — прописи овог закона.

Члан 47.

Ко руде и копове, као повластичар на изасеном руднику за 15 година правилно обделава и своје обавезе тачно по овом закону испуњава, по оцени министра народне привреде, решењем Министарског Савета добиће право господаретва на рудник, ако ово затражи.

Господар рудника плаћа све регалне данке држави по овом закону.

Члан 48.

Онај, који по предидућем чл. 47. не добије право господарства над рудником, а желео би и даље, пошто рок у чл. 46. прописани протече, на истоме месту обделавати, мора се тога ради десет година пре него је рок истекао, обратити с прозбом *министру народне привреде*. Иначе првенство права на то исто место опредељава *министар народне привреде*.

ГЛАВА ПЕТА

О односајима између рударски предузимача и господара земље, воде и шума, о уступању ови и о накнадама

Члан 49.

Земљу, која је нуждна за обделаване руда и копова, дужан је господар исте за пристојну накнаду уступити на употребленье.

Члан 50.

Обделатељ руда и копова само онда, ако је осведочено, да ће моћи постојано обделаване продужити, има право захтевати, да му господар земљу у собственост на обделаване за накнаду уступи.

Исто тако има право и господар земље захтевати, да му се сва земља одкупи, ако је она тиме тако раскомадана, да се остатком не може користно служити.

Члан 51.

У оним местима (чл. 32.), где није слободно истраживање руда и копова предузимати без одобрења господара земље, моћи ће обделатељ захтевати, да му се дозволи водоводе испод земље провести, и то само у случају, ако би посве немогуће било то учинити другим путем, или би се могло, али с особито великим трошком.

Но и такови водоводи морају се тако утврдити, да не буду ни мало опасни, а да буду дуготрајући; обделатељ и у овом случају остаје одговоран за сваку штету, која би се коме водоводом догодила.

Члан 52.

Ако се дотична лица с господаром земље не би могла сложити о уступу на употребљење (чл. 49.) или у својеност (чл. 50), онда ће *министар народне привреде*, поступивши и овде, као што је прописано у чл. 41. и 42., ово коначно расправити.

Члан 53.

Ако се пак иста лица о цени закупа или одкупа не би могла угодити, онда ће на захтевање буди које стране *министар народне привреде* поступити по прописима закона о експропријацији постојећег.

Члан 54.

Премеравање и обележење рудничке границе за искључиво истраживање (чл. 28.) или обделавање (чл. 43.) на површини земље, дужан је сваки господар земље дозволити, но истражитељ или обделатељ мора му дати сразмерну накнаду за штете, ако тим какве буде (чл. 53.).

Члан 55.

Воде, које би биле нуждне за обделавање, мора господар њихов као и обделатељи један другом уступити, у колико то полицајним наредбама, јавноме реду или користима опште народне привреде не би било противно.

Извиђење тога бива по прописима за земље (чл. 52.), а што се накнаде за то тиче, по прописима, по којима се опредељује цена за земљу (чл. 53.).

Члан 56.

Ако је рудни простор на земљи правительственој или државној, обделатељ има право да располаже, како њеним природним силама тако и плодовима, као: водопадима, рекама, травом, жиром, воћем и т. д., но то у колико не би задобивеним правима приватни лица или општим законим прописима противно било; за подизање пак зданија и зграда мора обделатељ увек имати предходно дозволење од *министра народне привреде*.

Члан 57.

Ако је на рудном простору, био он на земљи правительственој или државној, или земљи, која припада приватном лицу, постојало већ обделавање руда или копова, па би се на истом налазило зданија и зграда за рудничке цјели потребни, а нови обделатељ с господаром ови о цени за одкуп или закуп не би се погодити могао, поступиће се по прописима, како се цена опредељује за земљу (чл. 52. и 53). Зграде и зданија на правительственој или државној земљи без одобрења *министра народне привреде* подигнута, не мора нови обделатељ на себе примити.

Члан 58.

Ако се у рудном простору налази правительствене или државне шуме, оне се уступају на употребљење према потреби обделатељу без икакве накнаде за чисто рудничке цељи под условом, да уступљену му шуму он о свом трошку премери, цртеж начини и шуму на сече подели, па да тако подељену шуму строго по правилима за подизање шума употребљава, *подиже и негује, као што ће се поступање са шумама вршити у опште по закону о шумама.*

У колико ће се и под којим условима дрва из ови шума смети употребити и за барудничке цељи, зависиће од нарочитог решења *министра народне привреде.*

Но правительство задржава право, да може у уступљеним обделатељу шумама потребну гору бесплатно сећи за своју или опште народну потребу.

Члан 59.

Ако не би на истом рудном простору довољно или никако правительствене или државне шуме било, а у ово

БИБЛИОТЕКА

лини истог простора би се такове налазило, онда ће *министар народне привреде* према потреби рудника одредити потребан простор ове шуме, коју ће обделатељ под условима, у предидућем члану наложеним употребљавати.

Члан 60.

Ако на уступљеном рудном простору и у околини не би било ни правительствени ни државни шума, него би се могле употребити шуме манастирске или општинске, *министар народне привреде* може према потреби манастирској или општинској одредити обделатељу количину дрва, коју он у истој шуми сме да сече, под условом, да он за то по процени вештака (чл. 52 и 53) господару шуме накнаду даје.

Члан 61.

У колико би потребно било обделатељу на шуме приватни лица дрва узимати, зависиће једнствено од њине међусобне погодбе.

ГЛАВА ШЕСТА

О правима рударски предузимача и о рударским друштвима

Члан 62.

Ко по чл. 47. не добије право господарства над рудником сматра се само као закупац (чл. 677. и остали законика грађанског) рудника (чл. 46), и он ће моћи ово право на другога пренети само у толико, уколико то одобри *министар народне привреде*.

Члан 63.

Рудна поља, копаонице и топионице и за њи заузете земље, шуме, воде, зданија и зграде подземне и на површини земље, за рударске цељи опредељене, сачињавају непокретно имање рудника и морају се у рударске књиге завести.

Чим једно или друго здање не буде на рударске цељи употребљавано, има се то у рударским књигама исправити.

Члан 64.

Као прибор и покретно имање рудника каквог сматра се: марва, машине, оруђе, грађа, справе, помоћни свеколики материјали и друге спреме за радњу.

Члан 65.

Одвојено дата рудна поља или простори, припадали они једном или више обделатеља, могу се уједно саставити по молби дотични обделатеља:

а., ако непосредно једно до другога леже;

б., ако се копаонице и топионице сједињењем пробитачније могу обделавати; и

в., ако и у колико одобри *министар народне привреде*.

У молби за сједињење морају се поднети ситуациони цртежи рудника који се сјединити имају, повластице и план целе радње као и навод терета на интабулациони књига, ако би на њима интабулација било.

Члан 66.

Исто тако и тим путем могу се сједињени копаоници и топионице (чл. 65) раздвојити, но у једном и у другом случају има се *министру народне привреде* јавити, да би се по одобрењу у књигама рударским то завести и исправити могло.

Члан 67.

Повластицом добија обделатељ искључиво право не само на означене руде и копове, но и на остале, које би у датом му времену и простору пронашао.

Члан 68.

Повластицом обделатељ добија право:

а., да своје копаонике у свом простору развија, одкопиве, закопине, подкопе и окна отвара;

б., да топионице, самокове, зданија и зграде за радњу и за персонал свој подиже;

в., да подземне зграде и сваког рода машине и справе за олакшицу радње постројава;

г., да прави водоводе и јазове, путове *и железнице на терену своје повластице и ван ове у колико то буду захтевале рударске потребе*, мостове, сместишта за измет руда и копова и места за жежење угљена.

д., да упражњава у својим радионицама занате нужне за рударску радњу;

е., да подиже магацине, *бараке и гостионице искључиво* за снабдевање свог персонала и радника раном и осталим потребама, без да при продаји ови предмета раденицима и персоналу сме рачунати за себе занатску добит; и

ж., да одкаже радњу у оним рудним пољима, која су *исцрпена, или која су се показала непотребна руднику*, и онда тим губи искључиво право на иста поља, као што му пада и дужност на та поља, даље регални данак плаћати.

Члан 69.

За извоз својих рударски производа, били они још у виду сирове руде или копа, или ма у ком *виду* израђени, као и за увоз машина, оруђа, грађе и помоћног свеколиког материјала, које обделатељ *или искључиви истражилац* за своју рудничку радњу потребује, неће он плаћати ни извозну ни увозну ђумручину.

У погледу свију ових и других олакшица, поступаће се на царинарницама по одредбама закона о потпомагању домаће радиности (индустрије).

Члан 70.

Право на обделавање руда и копова могу поједина лица или више њи у дружини добити.

Члан 71.

Уговори и статути друштва, као и преиначење ови, морају се свагда *министру народне привреде* поднети на одобрење и на завођење у књиге рударске, и она писмена тек ће важити од дана овог одобрења.

Члан 72.

Друштво рударско мора имати своје име и свог управитеља целе радње, потребне заступнике и пуномоћнике а тако исто и стручне предстојнике појединих стручни радња.

Члан 73.

Уговори и пуномоћија како управитеља тако и остали органа друштва, у којима се сва овима дата права и наложене дужности изложити имају, као и намене у овима доцније учињене, мора друштво подносити *министру народне привреде* на одобрење.

Ова одобрена писмена мора друштво и путем званичних новина обзнанити.

Члан 74.

Друштво се мора сваке године један пут у скуп састављати. Место састанка одређује само друштво или управитељ.

О овоме мора се предходно известити и *министар народне привреде*, како би и он свога комисара у скуп послати могао.

Члан 75.

Прописи трговачког законика односе се и на ова рударска друштва, нарочито о књиговодству, у колико није што особито предстојећим законом наређено.

ГЛАВА СЕДМА

О дужностима рударски предузимача

Члан 76.

Сваки истражитељ и сваки обделатељ обвезан је у радњи својој:

а., старати се о свакој могућој сигурности за лица и имања; и

б., радњу своју по прописима овог законика одпочети и непрекидно водити.

Члан 77.

Нарочито истражитељи и обделатељи дужни су ради безбедности (чл. 76., точка а) строго на то бдити:

а., да су сви отвори површни (закопине и окна) ограђени и осигурани, да не би људи и животиња у њи упадали;

б., да су копаоници сваког рода подупирањем или подзиђивањем осигурани од сурвања;

в., да се тавани у окнима дубљим од двадесет метара сходно оплате, лествице и у обште све справе за навлачење и спуштање осигурају, и да се сваки дан ове прегледају;

г., да се особито обрати пажња на запаљиве материје и набаве средства за брзо гашење;

д., да се предострожно пази да буде промаје воздуха у копаоницима; и

е., да се употребљавају сходне лампе у копаоницима где би запаљивог гаса било.

Члан 78.

Министром народне привреде постављена надлежна власт, чим опази или дозна, да је нешто у каквом руднику противу прописа сигурности учињено, или пропуштено да се учини, дужна је сама непосредно, или и средством вештака одредити начин, како ће се неуредности одклонити, назначивши рок за то; а у случају, који одлагања не трпи, власт ће и сама наредити извршење о трошку обделатеља.

Члан 79.

За непрекидни рад (чл. 76. точка б) у простору искључивог истраживања (чл. 28) или обделавања (чл. 45) мора се сваког радног дана употребити толико радника (рачунајући надницу осам до дванаест сати) колико изискује потреба места и цељ рада.

Најмањи број надница дневни опредељава *министар народне привреде* по саслушању истражитеља или обделатеља према поднетом годишњем плану радње (чл. 83).

Осим тога мора се сваки главни подкоп или окно увек тако обдржавати, да се кроз њега безопасно може пролазити. Одкопавање пак мора се тако вршити, да даље одкривање руде не буде без нужде отештано. Као противзаконо отештање сматраће се и онај случај, кад истражитељ, обделатељ или ма ко с његовим знањем хотимице затрпа и прекрије место какво, да други не може руду наћи.

Члан 80.

Ако се прописана непрекидна радња (чл. 79) у датом рудном простору не може одржати, и обделатељ докаже, да је та немогућност настала због спољашњи препрека, као н. п. због обште сметње у трговачком обрту нарочито због рђаве проодње производа, због политичне сметње или рата у околини предузећа, или обште глади, или због подземни препрека у самом раду, као: непредвидимог сурвања, навале воде и т. д., добиће он од *министра народне привреде* допуштење, да може радњу обуставити за неко опредељено време, које се по околностима и продужавати може.

Продужење обуставе преко једне године дана може само по точном комисионом извиђењу (чл. 78.) *министар народне привреде* дозволити. Но и кад се обустава радње допусти, обвезан је обделатељ рудник у добром и употребљивом стању (чл. 77.) обдржавати.

Члан 81.

Догађаји, који радњу копаоника ма и за кратко време немогућном чине, морају се за петнаест дана *министру народне привреде* доставити, и он ће или иследовање (чл. 78.) на лицу места наредити или истражитељу или обделатељу наложити, да од времена на време о успеху за продужење рада известије подноси.

Члан 82.

Нађе ли *министар народне привреде*, да су прописана непрекидна радња (чл. 79), или припреме за продужење рада (чл. 80.), недостаточне или невероватне или непоуздане, или ако се суседи буду жалили, да им се тиме препреке или штета причињава, он ће посредством вештака (чл. 78.) предмет извидити, и по томе управу и величину рада прописати, по којој се истражитељ и обделатељ корају управљати. Ко по тому не поступи, казниће се по чл. 136.

Члан 83.

Сваки обделатељ обвезан је годишњи план своје радње бар месец дана пре истека године *министру народ-*

не привреде подносити *на увиђај и одобрење*, о томе цртеж сачинити и на истом сва окна, и подкопе са кракима назначити тако, да се свака даља подземна радња видити може.

Министар народне привреде има право и преко године ове цртеже прегледати, копирати и њима се користити.

Члан 84.

Сваки искључиви истражитељ и сваки обделатељ дужан је *министру народне привреде* доставити од целокупне радње своје годишње известије, у коме ће сва послена односења разложити; к томе назначити број и својства својих радника, њихови фамилија и остала послена односења, нужна за статистичне податке.

Годишње известије заједно са цртежом (чл. 83.) мора се најдаље по истеку рачунске године за три месеца *министру народне привреде* подносити.

Члан 85.

Сваки искључиви истражитељ и обделатељ одговоран је *министру народне привреде* за неизвршење прописа рударског законика.

Обделатељ је и онда одговоран, кад свој рудник другоме под закуп уступи, али му у том случају припада накнада по грађанском законику од закупца.

Члан 86.

Сваки обделатељ, који у окружју, где се рудник налази, не станује, дужан је имати у истом окружју свога пуномоћника, који ће обделатеља представљати и за њега одговарати.

Овај исти пропис односи се и на друштва, који представник не обитава у том окружју.

Члан 87.

Ако обделатељ умре или под стециште падне, или под старатељство дође, то ће надлежни суд о томе *министра народне привреде* известити и јавити му, ко је постављен за старатеља рудника.

ГЛАВА ОСМА

О међусобном односају рударски предузимача.

Члан 88.

Сваки обделатељ, чим дозна за какви несрећни случај у суседном предузећу, дужан му је у помоћ притећи са свима својим радним силама, које му на расположењу стоје, у колико тиме не би његов рудник штету трпио, за што ће сразмерну накнаду добити.

Члан 89.

Исто тако обвезан је сваки обделатељ за пристојну накнаду, у колико то не би његовом руднику на штету било, по нужди дозволити:

а., суседном обделатељу, да се послужи његовим подкопима, окнима, машинама за вађење руде, воде и промају ваздуха и гашење пожара, путевима и т. п.; и

б., да се кроз његов рудни простор помоћни подкоп или окно или одушка за промају ваздуха отвори, и преко нужни путови и водоводи на површју проведу.

Руде или копови, у помоћним подкопима или окнима извађени, припадаће ономе чији је простор, и морају му се по накнади трошкова, око вађења учињени уступити, ако ји он устражи.

Члан 90.

Ако се дотични обделатељи не би споразумети могли, да ли је у горе поменутим приликама (чл. 88. и 89.) случај нужде *министар* ће *народне привреде* посредством стручне комисије (чл. 52.) то решити. Што *министар народне привреде* реши, то је коначно.

Министар ће *народне привреде* у исто време, ако се дотичне стране не би могле за накнаду споразумети, наредити, да се накнада определи преко вештака прописаним начином одређени (чл. 53).

Незадовољна страна с ценом, коју вештаци определе, може се надлежном суду обратити, и тражити, да се питање о количини цене пресуди (чл. 53).

Члан 91.

За штету, која се учини предузећу извршењем ове службености (чл. 88. и 89.), одговара обделатељ, коме је службеност дата.

Члан 92.

Ако се подземним копаоницима суседни копаоници сукобе, дужни су суседи посредством рударског инџинира означити себи границе и ове се држати.

Не сложе ли се обделатељи у томе, *министар народне привреде* одредиће рударског инџинира да границе определи, и о томе ће једног и другог обделатеља у знање поставити.

До овог опредељења морају обе стране радњу у сукобним копаоницима зауставити; али ове такође држати отворене, да се кроз њи пролазити може.

ГЛАВА ДЕВЕТА

О односају рударски предузимача према њиовим званичницима и раденицима

Члан 93.

О службеним односајима надзирателя и радника при сваком руднику мора се прописати ред, који ће се *министру народне привреде* на преглед и одобрење поднети, по одобрењу овом у заведењу обзнанити, и у радионици испуњавања ради држати.

Тај ред садржаваће нарочито:

а., списак надзирателя и радника по класама, њиове послове, употребљавање на рударски рад жена и деце с призрењем на дечију дораслост и време одређено законом за обучаваље;

б., односаје између надзирателя и радника;

в., време и трајаље рада;

г., обхођење у раду и изван рада;

д., опредељење плаћаља;

е., накнаде у случајима болести и онесрећења;

ж., казни, биле оне новчане или рад без плате; и

з., случаје, кад односаји службе престају.

Члан 94.

У колико уговором или распоредом рада није условљено, могу званичници и надзиратељи само после тромесечног, а раденици после петнаестодневног одказа рад оставити или из рада отпуштени бити.

Члан 95.

Званичници, надзиратељи и раденици учинивши се повинни преступења по закону кривичном, могу одма из службе одпуштени бити, ма да у службеном уговору какво друго наређење о томе постоји.

Члан 96.

Исто тако могу се одпустити без одказа и они, који су се показали неверни, који нису пријежни и који су рђавог понашања према старијима; даље који са својом дужношћу неслажући се споредни посао воде, или се оним, што су у својој служби дознали и искусили, на штету свог господара служе.

Члан 97.

Договараље рударски раденика у тој цељи, да се противљењем у раду и дужности, или употребљаваљем други средства изнуди повишица плате, или други услови рада, казниће се по казнителном законику чл. 382. точки 1.

Члан 98.

Без одказа могу из службе изаћи раденици и надзиратељи због злостављања; званичници због понижења; даље због неиздавања утвореног продовољства, точног и на време неисплаћиваља надница и плате; и у обште због неизвршења други точака уговора могу раденици, надзиратељи и званичници службу оставити, само кад просто то господару јаве.

Члан 99.

Сваки истражитељ и обделатељ дужан је са својим персоналом и раденицима бар свака три месеца, а при иступаљу из службе или рада одма прорачунати се и плату

им издати. Зато, што се раденик код истражитеља или обделатеља задужио, не може се раднику иступање из рада закратити.

Члан 100.

На заслугу раденика и шастојника, који под платом месечном или годишњом служе, не може се више него на четвртину заслуге запт ставити; на заслугу пак они раденика, који као надничари раде, не може се никаква забрана ставити.

Члан 101.

При сваком руднику има се о радницима и надзирателима уписна књига водити. Ова се мора на захтевање и рударској и полицајној власти подносити.

Члан 102.

Сваком раднику или надзирателу мора се при изласку дати одпусна књижица, у којој ће му се означити категорија, у коју спада, време, за које је у братинску касу улагао и којој братинској каси припадлежао, и дан ступања и изласка из рада.

Рударски раденици и надзиратељи без одпусне књижице не смеју се у рад примати ни из рада отпуштати.

ГЛАВА ДЕСЕТА

О рударско-братинској каси.

Члан 103.

За потпомагање рударских надзорника и раденика, њихових удовица и непунолетне деце образују се рударско — братинске касе и то:

I. Рударско-братинска каса свају рударских надзорника и радника у Србији за инвалидску помоћ и пензије; и

II. Рударско-братинска каса при сваком руднику или више сваједних по одобрењу министра народне привреде за помоћ у случају болести и смрти.

Рударско-братинска каса ослобођава се свију државних и општинских терета.

Члан 104.

Сваки стални рударски надзиратељ и раденик, примљен у рудник као члан, и сваки обделатељ као основатељ морају у братинску касу улагати опредељене прилоге:

Рударски надзорници и радници улажу од своје зараде 3% за рударско-братинску касу инвалидску и за пензију; а 2% за рударско-братинску касу за помоћ у случају болести и смрти.

Господари, повластичари или закупници рудника додаваће још 50% од целокупног улога својих рударских надзорника и раденика од које суме 30% иде у рударско-братинску касу за инвалиде и пензије, а 20% у рударско-братинску касу у случају болести и смрти.

У рударско-братинску касу за инвалидску помоћ и пензије има се унети $^3/_4$ саданег капитала свију рударско-братинских каса, а $^1/_4$ оставити сваком руднику за рударско-братинску касу за случај болести и смрти.

У рударско-братинску касу за инвалидску помоћ и пензије, имају се уносити, поред одређеног улога још и све казне прописане и изречене по овом закону и правилима за обделаоце; а све новчане казне изречене од стране обделаоца над њиховим раденицима и надзорницима уносе се у рударско-братинску касу за помоћ у случају болести и смрти.

У току 1900. године имају се по пропису овог закона и правила, која буде министар народне привреде прописао, образовати рударско-братинске касе за све рудпике у Србији. У поменутим правилима биће предвиђено, како ће се и где депоновати капитали братинске касе и ко ће њима руковати.

Члан 105.

За сваку братинску касу *за помоћ у случају болести и смрти* морају обделатељ или управитељ предузећа са садејством одбора, који ће раденици саставити, статуте начинити и *министру народне привреде* на одобрење поднети.

Члан 106.

Ови статути морају садржавати:

а., услове за улог у братинску касу, установљење књига за уписивање уложника и улога, као и начин, како ће се те књиге у добром стању и поретку држати;

б., начин наплаћивања;

в., правила, по којима ће се подпомагања из братинске касе чинити;

г., услове под којима се добија и губи право на подпомагање из братинске касе;

д., начин осигурања и управе капитала братинске касе, јемство за исту, испитивање и одобравање рачуна;

е., утицај, који уложник може на то имати;

ж., међусобни односај више рударско-братинска каса, које су сједињене; и

з., располагање с капиталом у случају престанка рудника, за који је братинска каса основана.

Члан 107.

Сваки повластичар или закупац обвезан је, да одмах при отпочињању свога рада на руднику по пропису овога закона образује рударско-братинске касе, а ако стање ових каса, у почетку радње, не би било довољно, да даје потребну помоћ за лечење и издржавање оболелим радницима, дужан је повластичар — односно закупац, да то сам чини у колико је то предвиђено правилима братинске касе.

ГЛАВА ЈЕДАНАЕСТА

О плаћању рударских такса.

Члан 108.

За свако дато рудно поље (чл. 45) плаћаће обделатељ државној каси као регални данак *по 12 динара* у напред годишње и то свагда у почетку рачунске године, радило се на њему или не радило, било користи или не.

Члан 109.

Осим плаћања у чл. 108. изложеног, плаћаће обделатељ још један по сто од вредности продати *или без продаје ма како употребљених* производа, били они у сировом стању т. ј. у стању, у ком се производи зову руда или коп, или били они у израђеном стању н. пр. претопљеном, кованом, или ма како прерађеном.

Цена продаје разуме се свагда цена на месту производња, дакле у руднику; но ако би се производи из копаоника, топионице или радионице даље куд носили, па тамо продавали, тад се имају од цене продаје одбити превозни трошкови, и остатак ће се сматрати као горе речена цена продаје.

За прерађивање старих згура и топионичких остатака оставља се *министру народне привреде* да повластицом уговори, колико ће обделалац згура плаћати било на вредност саме згуре било на вредност продуката, који се добили буду*).

Члан 110.

Обделатељ плаћаће такође законима општим прописане данке и прирезе у оној општини, којој рудник припада.

Члан 111.

У случају, кад радња у руднику у првом развитку свом не може због важни узрока никакву асну давати, или ако се у радњи доцније појаве такве сметње, да радња не може никакве асне имати, онда се може, пошто се о томе посредством вештачке комисије уверење прибави, по одобрењу *министра народне привреде* обделатељ предпомену-тог плаћања (чл. 109) за извесно време од части или сасвим ослободити.

Члан 112.

Да би се ово плаћање (чл. 109) уредно извршити могло, обделатељ ће дужан бити *министру народне привреде* од целокупне радње своје поднети тачан извод рачуна из књига својих, у коме ће изложити каквоћу и количину извађене руде или копа, од ови израђене производе, затим количину и цену продате руде, копа или производа и то, да ли је у земљи или изван границе коме продато и на коме је месту извезено, као и количину заостављег; к томе, количину употребљеног горива и осталог материјала у радњи својој.

---

*) Ова је допуна од 21. јула 1877. године.

Извод рачуна, заједно с припадајућим исплатама, подноће се *министру народне привреде* с годишњим извештајем (чл. 84.).

Члан 113.

За испитивање и уверење о тачности извода има право *министар народне привреде* захтевати од дотичног обделатеља објашњења, а по потреби наредити и само прегледање књига.

Члан 114.

Ако је од горе поменути исплата више урачунато и наплаћено, обделатељ може у течају године од поднети рачуна с доказима захтевати, да му се вишак врати, као што и правитељство има право, за случај, ако је мање наплаћено, него што му припада, овај ненаплаћени остатак накнадно тражити.

ГЛАВА ДВАНАЕСТА

О надзорној власти, као и о истеђењу и суђењу дисциплинарни иступљења.

Члан 115.

Министар народне привреде има настојавати, да се дужности, које су рударским истражитељима и обделатељима овим законником прописане, точно извршавају, и он ће у сваком случају дејствовати, где се потреба покаже, за одржање и унапређење рударски предузећа, а особито стараће се за јавну сигурност.

Све, што се на то односи, има се званичним начином упражњавати.

Члан 116.

Министар ће *народне привреде* посредством вештака:

а., све копаонике, топионице и остале радионице од времена до времена прохатрати и о њиовом се стању уверавати;

б., одређивати комисара, који ће сваку радњу прегледати; таквом комисару дозвољено је у планове радње и цртеже (чл. 84) и књиге рачуиске (чл. 112) рудника загледати, и о томе *министра народне привреде* извештавати, али он је обвезан сваку и најнезнатнију тајну радње чувати;

в., чинити сва расположења, која су нужна, да се закони прописи точно извршују;

г., за случај опасни догађаја, који би се распрострети и тиме у руднику у обште зле последице принети могли, власт ће рударска, била позвана од кога или непозвана, настати, да се за одклоиење све могуће учини; но тим не допушта се власти на комисару, да се мешају у чисто манипулационе и скономне послове рудника.

Члан 117.

Догоди ли се при руднику случај, који прети сигурности личној или сигурности имања, водни извора, шума, зданија или други зграда, *министар* ће *народне привреде* и средством надлежне полицајне власти предузети нужна расположења за предупређење (чл. 78).

Члан 118.

Сваки истражитељ, обделатељ или њиов заступник, дужан је догађаје овог рода (чл. 117) одма јавити најближој рударској или полицајној власти.

Члан 119.

Министар народне привреде има право производе домаћ рудника за правитељствену потребу куповати по цени, која ће се одређивати узајмним споразумљењем с дотичним обделатељем.

У случају неспоразума важиће цене признатих металних — берзанских пијаца у Европи, по одбитку свију трошкова преносни до узете пијаце за продају.

Ако би каква места, која исте руде и копове производе, ближе лежала, онда ће се при одређивању цене у рачун узети и средње цене ови места с изоставом из рачуна они прво поменути пијаца по реду њиове веће удаљености.

Члан 120.

Министар народне привреде прописаће правила и формуларе за поднашање:

а, цртежа ситуациони и копаонички, известија годишњи о радњи;

б., извода рачунски о производима продатим и заоставшим; и

в., *Министар народне привреде прописаће формуларе за вођење књига код свију рударских предузећа. Ове ће књиге министар и потврђивати.*

Члан 121.

Код *министарства народне привреде* водиће се особене књиге, у којима ће се заводити;

а., свако одобрење за истраживање, свако овлашћење за обделавање, преиначење, продужење и одузимање ови;

б., свако одобрење и овлашћење заводиће се у целом свом садржају и према предмету остављаће се један или више отворени листова за преиначења, продужења и одузимања;

в., ове рударске књиге министерства стајаће сваком отворене на увиђење и копирање с тим, да се за сваку копију и потврђење плати прописана такса; и

г., водиће се дневник о приходима регалних данака, о приходима и расходима свију рудника — приватних и државних, као и о свима казнама, изреченим по прописима овог закона.

Члан 122.

Испитивање дисциплинарних рударских иступа и изрицање казне по истима врши министар народне привреде. Против решења министра народне привреде осуђени може се у законом року жалити Државном Савету и решење Државног Савета извршно је.

Но ако је кажњиво дело такове природе, да потпада под закон кривични, онда ће се извиђај и суђење дела упутити на дати поступак полицискоj власти, која је и по своjој дужности дужна да чини потребне кораке по оваким делима.

Члан 123.

Министар народне привреде, чим му случај рударског иступљења до знања, дошао буде изискаће од обвињеног изјашњење о делу, за које се окривљује, а по потреби и природи предмета учиниће нужно извиђење посредством једног или два вештака

Испитивање пак посредством три или више вештака чиниће се само онда, ако је кривица већега рода, и предмет је од веће важности.

Сва исказивања обвињеног као и сведока, који се по потреби имају код суда заклети, као и само вештачко извиђење стављаће се на протокол.

Члан 124.

На основу извршеног испитивања од стране рударског одељења министар народне привреде, по саслушању Рударског Одбора, изрећи ће казну по прописима овог закона, у колико то њему спада у надлежност.

Члан 125.

Противу решења министра народне привреде може се осуђени жалити Државном Савету.

Члан 126.

Министар народне привреде решава и о накнади трошкова, које обделавци рудника имају да накнаде за извиђај по њиховим кривицама.

А ако је кривицом и штета коме учињена, расправа о томе припада у надлежност грађанских судова, по тужби оштећенога.

Члан 127.

Трошкови око испитивања кривице падају на осуђеног, а трошкове око приватни расправа и послова плаћају стране, које су дале повода тој распри.

ГЛАВА ТРИНАЕСТА

О казни иступљења законика рударског

Члан 128.

Сва дисциплинарна иступљења против овог законика казниће се новчано *од 50 до 500 динара*, у повтореном случају, т. ј. ако би се ко у течају исте године више пута повинним такови иступљења учинио, могу казни двојином веће бити но оне у истој години због предходеће кривице изречене; не могу пак никако у једанпут више *од 1200 динара* износити.

Највише дисциплинарне су казни пак одузетак права на даљу радњу, било на време или за свагда, у случајима где те казни у овом законику изложене стоје.

Но сва преступљења и иступљења противу личне сигурности и имања, проузрокована неупотребљењем нужне предострожности казниће се по казнителном законику.

Члан 129.

Ко без одобрења руде и копове истражује, казниће се новчано *50—500 динара*; ко по други пут то учини или ко учини под особито отежтавајућим околностима, кази је двогуба.

Члан 130.

Истражитељи, који извађену руду или коп без одобрења *министра народне привреде* продају, или прерађују (чл. 37) казниће се с онолико, колико прерађена руда или коп вреди. У повтореном случају може се одузети право на даље истраживање.

Члан 131.

Ако обделатељ пренебрегне да стави нужну објаву у званичним новинама за добивену повластицу на обделавање (чл. 44), за сједињавање или раздвајање рудни поља (чл. 65 и 66), и ако пренебрегне *министру народне привреде* да јави уступање рудника под закуп (чл. 85, одељак 2), казниће се новчано *од 50—300 динара*; у повтореном случају двогубо.

Члан 132.

Ако обделатељ по чл. 58. шуме не премери уредно и по правилима шумарским на сече не подели, не употребљава и не негује, биће казњен у сваком поједином случају *од 50—500 динара*, поред накнаде штете, ако какве буде; у повтореном случају кази ће се удвајати, а може му се и право уживања шуме на време или по околностима и на свагда одузети.

Члан 133.

Ако друштво рударско уговоре и статуте своје не би *министру народне привреде* на одобрење и потврђење поднело (чл. 71.), ако се друштво не би годишње састајало, и о томе предходно не би *министра народне привреде* известило (чл. 74), подпада под кази *од 50—300 динара*; у повтореном случају казниће се двогубо.

Члан 134.

Ако друштво рударско не испуни услове чл. 72., 73. и 86., казниће се са *50—300 динара*; у повтореном случају кази је двогуба.

Члан 135.

Сваки истражилац, а тако и обделатељ, који противу чл. 35. и 77. овог законика поступе и не осигурају довољно опасна места, подпадају под кази *од 50—500 динара*, и у повтореном случају двогубој кази; а у случају веће грожење опасности, продужене и увеличане нехатности, према обстојатељству, може поставити *министар народне привреде* о трошку рудника лице, које ће радњом руковати за опредељено време; па ако и то не буде довољно, одузеће се повластица, било за време или на свагда.

Овим се не укида надлежност полицајне и судске власти, да по свом позиву у овим случајима сходно закону раде.

Кази по одредби овог члана примењиваће се и на предузимаче каменолома.

Члан 136.

Ако искључиви истражитељи или обделатељи раде противу прописа чл. 35., 79., 80., 81. и 82., и радњом престану, без да *министру народне привреде* јаве и одобрење на то од њега добију, подпадају под казн *од 50—300 динара*; у случају повторења, казниће се они с *300—500 динара*; а ако и та казн остане без успеха, одузеће им се одобрење или повластица.

Члан 137.

Ко пропусти у означено време план радње, цртеже копаоника (чл. 83., годишње известије и статистична дата (чл. 84) поднети, подпада под казн *од 50—300 динара*. Поред казни моћи ће *министар народне привреде* наредити, да се све то о трошку обделатеља изврши.

Члан 138.

Ко пропусти испунити прописе чл. 92., подпада под казн од *50—500 динара*; у повтореном случају казн је двогуба.

Члан 139.

Ко пропусти испунити прописе чл. 93. и ко слабу и недораслу децу на рад у копаоницима или на површини земље употребљава, подпада под казн *од 50—300 динара*.

Члан 140.

Ко поступи противу прописа чл. 94., и ко пропусти са својим персонадом и радницима бар свака три месеца, а при иступању њиовом из службе или рада одма прорачунати се и наплатити (чл. 99), или ко пропусти при изласку њиовом одпусну им књижицу издати, или ји без такове у рад прими (чл. 102), и ко пропусти уписну књигу водити, и ову на захтевање подносити (чл. 101), подпада под казн *од 50 до 300 динара*; у повтореном случају двогубо.

Члан 141.

Ако обделатељ или друштво пропусте испунити прописе о рударско-братинској каси (чл. 103, 105, 106 и 107),

подпадају под казн *од 50—500 динара*; у повтореном случају наредиће *министар народне привреде*, да се то о трошку рудника изврши.

Члан 142.

Ко у одређено време не плати регални данак (чл. 29 и 108), и данак од производа (чл. 109), да се казни *од 50—300 динара*. А ко навалице у изводима рачуна о производима (чл. 112) покаже мање производа, или неистиниту продају, како би тиме државну касу оштетио, биће казњен са четири пута онолико, колико је требало да плати; у повторном пак случају може *министар народне привреде* одредити лице, које ће о плати обделатеља контролу водити.

Члан 143.

Ако истражитељ, обделатељ или њиов заступник пропусти (чл. 118) означене опасне случаје одма јавити рударској или најближој полицајној власти, подпада под казн од *50—500 динара*; у повтореном случају казн ће бити двогуба.

Казне по одредби овог члана, примењиваће се и на предузимаче каменолома.

ГЛАВА ЧЕТРНАЕСТА

О престајању, губљењу и напуштању повластице рударске и права истраживања руда и копова

Члан 144.

Сваки истраживалац губи право на даље истраживање:

а., кад у почетку дати или доцније продужени рок за истраживање истече;

б., кад се сам одрече права на истраживање; и

в., кад буде осуђен на губитак права.

Члан 145.

По престанку, напусту или губитку права на истраживање мора истражитељ за време од шест месеци, рачу-

неки од дана престанка права, сву покварену површину земље, у колико је то могуће, у првобитно стање поставити, и ствари или зграде са земље дићи, иначе после тог рока, припашће ови предмети господару земље, ако ји он усхте задржати.

У колико истражитељ не би то учинио, а господар земље захте да се површина у првобитно стање постави, па и зграде дигну, *министар народне привреде* може овластити господара земље, да он сам то учини, ако не би нашао за сходније, како другчије у овој ствари поступити.

Члан 146.

Право обделатеља (или друштва), био он закупитељ (чл. 46) или господар (собственик, чл. 47) рудника престаје:

а., кад радњу у течају прве године, рачунајући од дана добивене повластице не одпочне;

б., кад одпочету радњу обустави, а не би могао доказити, да је радњу из узрока у чл. 81. наведени зауставити морао;

в., кад повластици рок истече (чл. 46);

г., кад се повластице својевољно одкаже;

д., кад под стециште падне, и докаже се ма који од они узрока наведени у чл. 152. закона стецишног поступка; и

е., кад по пропису овог законика изгуби повластицу на даље обделавање.

Престанком повластице губи обделатељ (или друштво) у свима предреченим случајима без икакве накнаде не само право повластицом добивено на обделавање, но и на цео рудник и на све, што је за обстанак и одржање његово постројено, употребљено или урађено, било то на земљи или под земљом.

Министар народне привреде решава о губитку права, *по саслушању рударског одбора* (чл. 122.). Против оваког решења има места жалби државном савету*. По оваком решењу *министар народне привреде* у свима случајима, где би се с престанком повластице и разна

* Ова је допуна од 6. фебруара 1896 год.

грађанска потраживања решавати имала, доставља ствар надлежном суду, који ће, ако нужно буде, процену и продају ствари наредити, управљајући се по опредељењима чл. 147. и следећи, као и по прописима законика о поступку судском у грађанским парницама, у колико они нису противни наређењима овога законика.

Против решења министра народне привреде може се поднети жалба Државном Савету и решење Државног Савета по овоме је изврши.

Члан 147.

Процена и продаја рудника не простире се само на дата рудна поља, на утврђене и осигуране копаонике, топионице и радионице (чл. 152), него на све за обделавање нужне зграде, земље, воде, шуме и постројења, — ако и у колико је обделатељ господар исти, — а тако исто и на нужна оруђа, справе и остале принадлежности.

Сваки од ови предмета има се проценити, како сам за себе, тако и скупа с рудником, те да се дозна вредност како предмета свакога за себе, тако и у свези с рудником. У осталом и за ове предмете важе правила о експропријацији.

Члан 148.

Ако се при одузимању права на обделавање појави сумња, који су предмети нужни за обделавање, и који се као нераздвојни од рудника, за обстанак његов нужни, узети имају, *министар* ће *народне привреде*, по предходном преко вештака извиђењу, о томе решити.

Господару рудника или обделатељу слободно је оста вити од принадлежности руднички и више, да се заједно с рудником прода.

Члан 149.

Све што руднику припада, и што егзекутивној експропријацији подлежи, мора се без икакве промене или измене до продаје чувати, а за то чување одговара обделатељ; но *министар народне привреде*, ако за сходно нађе, може се међу тим на оно, што би обделатељ по овоме закону др-

жави плаћати имао, обезбеђујућим средствима послужити по глави XIV. законика о поступку судском у грађанским парницама.

Члан 150.

По свршеној процени, на захтевање *министра народне привреде*, наредиће надлежни суд продају, која ће се по прописима глае XVIII. општтев судског поступка извршити, с објавом да ће се рудник по нужди и испод укупне процене продати али без саизволења господара не испод процене онога, што се на површију земље налази, и што експропријацији подлежи; као што су: одкупљена земљишта, воде, зграде и т. д., ма да су та добра саставни део рудника; и одредиће рок лицитацији за ствари рудничке и фабричне и за права на одржање ови, најмањи од 30, а највећи од 90 дана.

Члан 151.

По свршеној продаји с добивеним новцима учиниће суд распоред по прописима закона стецишног, пошто по чл. 162. овог законика избројана потраживања најпре подмири; заоставши пак рест издаће се доцда бившем обделатељу.

Члан 152.

Ако се при продаји не нађе купац, или ако нико не даје ни ону вредност, коју сама земљишта, надземна постројења и т. д., као и принадлежности рудника (чл. 147) по себи и без спојења с рудником имају, тада ће *министар народне привреде* по добивеном оваковом известију прогласити, да је право на обделаваље престало и да је повластица изгубљена.

Члан 153.

Тим престанком права и губитком повластице обделатељ губи право на рудник и на дата му у том руднику рудна поља, са свима за обстанак и осигураље рудника подигнутим подземним и надземним грађевинама, биле ове зидане или иначе постројене или ма како израђене, а *министар народне привреде* наредиће, да се све ово у књиге рударске забележи као имање правительствено, и у исто време поделствоваће, да суд интабулаите извести, да су њнове интабулације на ову имаовину тим избрисане и уништене.

Министар ће *народне привреде* објавити, да је тај рудник слободан и да може други на њега повластицу тражити.

Члан 154.

Но на против сва на површии и лежећа здања и постројења, одкупљене земље, воде, шуме и све остале принадлежности као прибор, остају собственост обделатеља доцдашњег доцде, док се рудник другом не уступи, па по томе остају до овог времена и све на овим добрима постојеће интабулације, као и друга заложна права, ако би какви било.

Све што би нови предузимач од напред изложени предмета одкупити хтео, уступиће му се по прописима експропријације.

Ако се пак не би радња у истом руднику продужила, обделатељ ће морати постројења овог рода у туђој или на туђој земљи подигнута за три године дана оданде дићи, ако се он или кредитори његови, на које би прешло право дужниково, у колико се ове имаовине тиче, с господаром земље не би другчије погодили о њиовом даљем обстанку.

Члан 155.

Чим је обделатељу повластица ма из ког од они у чл. 146. овога законика изложени узрока престала, престају му и права даље водити, оне занате и трговине, које је само услед рудничке повластице смео упражњавати.

Члан 156.

Ако обделатељ изјави, да жели напустити своју повластицу на рудник, то ће на ту изјаву, којој се мора акт повластице приложити, *министар народне привреде* издати решење, да је повластица уништена, ако на руднику не би било никакови интабулација.

Члан 157.

Ако је рудник интабулационим дуговима обтерећен, *министар* ће *народне привреде* известити о томе судским путем повериоце, који могу у течају шездесет дана захтевати да се продаја нареди, и ако то учине, суд ће поступити по прописима чл. 147. до 153. овог законика.

Члан 158.

Ако за речено време од шездесет дана нико од повериоца не затражи егзекутивну продају рудника, или ако се лицитација без успеха држи (чл 152), то ће *министар народне привреде*, пошто о томе од суда буде извештен, сматрати рудник за слободан од сваки терета. Трошкови учињени падају на терет онога, који је лицитацију захтевао.

Кад пак случај наступи, да се рудник другоме преда, који има право и собственост овога одкупити по процени вештака (чл. 154), онда ће *министар народне привреде* и у том случају саобштити ствар суду, који ће процену учинити, па с добивеном сумом сходно прописима закона поступити.

Члан 159.

Пре престанка какве повластице наредиће *министар народне привреде*, да се о трошку тадашњег обделатеља, и како надлежи изврши све, што је нуждно за јавну сигурност.

Члан 160.

Сви планови радње, бележке мерења и сви цртежи, који се тичу остављеног или ма како изгубљеног рудника, морају се дати *министру народне привреде* на чување.

ГЛАВА ПЕТНАЕСТА

О залози и осталом праву на руднике и њиовим принадлежностима у случају стецишта.

Члан 161.

Производи рудника, подигнута здања, зграде и постројења као и све друго, што се за собственост обделатеља сматра, служи за закону залогу правительству за

оно, што би по пропису овога законика правительство имало наплаћивати.

Но прибор копаоника и топионице (чл. 64) као: марва машине, оруђа, справе, свеколики материјали и друге спреме за радњу, не могу се узаптити, али у случају стецишта долази и тај прибор у општу стецишну масу.

Члан 162.

У случају стецишта поступиће се, што се тиче расправљања масе презадуженог обделатеља или друштва, по правилима општег стецишног поступка пошто се најпре наплате:

1., трошкови учињени око одузимања повластице, око процене и пописа, и на издржавање и руковање од дана отвореног стецишта;

2., државна потраживања за данак од поља и производа рударски до три године пре дана егзекуције;

3., раденици и званичници рударски за своју заслугу за шест месеци;

4., потраживања рударско-братинске касе, ако су за ову од радника улози наплаћивани а непредати, или ако је у истој показан дефицит; и

5., потраживања најдаље за годину дана пре стецишта и за цело време трајања стецишта, док се маса не расправи, која долазе од кирије и уговора за уживање земље, воде, шуме и овим подобног, што је за рудник потребно.

После ови друга потраживања ићи ће редом по прописима стецишног поступка.

Члан 163.

Ако би и после отвореног стецишта радња продужена била, онда ће се сви они, који су ову доцнију радњу подпомагали, првенствено из овога наплатити, а што пре тече, долази у општу масу.

ГЛАВА ШЕСНАЕСТА

О личним правима рударски радника

Члан 164.

У категорију рударски радника спадају : надзиратељи и сви радници, који су при рудничким заведењима за сталне уписани и чланом рударско-братинске касе постали.

Члан 165.

Законом о устројству војске одређује се, могу ли се, а ради одржања рудника, привремено поштедити од војничких дужности стални рударски радници и најетојници, усек и само на молбу обделавца рудника.

Исто тако опредељаваће се финансијским законима у којој ће се мери рударске радње, као и стални рударски радници и настојници моћи ослободити од пореза и прираза државних, окружних и среских, у колико то овим законом није предвиђено.

ГЛАВА СЕДАМНАЕСТА

О прелазним опредељењима при постојећим рударским уговорима и радњама

Члан 166,

Закон овај ступа у живот од 1 јула 1866. године.

Препоручујемо Нашем министру финансије, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

15. Априла 1866. год.
у Београду.

М. М. Обреновић с. р.

(М. П.)

Видио и ставио печат државни
чувар државног печата
министер правде,
Р. Лешјанин с. р.

министер финансије
К. Цукић с. р.

ГЛАВА ОСАМНАЕСТА

Прелазно наређење

Члан 167.

Све одредбе овим законским изменама и допунама утврђене, одмах важе и за све постојеће рудинке и рудишта простог и искључног истраживања, изузимајући само оно, што је повластицама за сваки рудник другчије утврђено. Но повластичарима се оставља, да се и за та другојачија наређења у повластицама, у року од три месеца могу изјаснити, да ли се и у том делу прилагођавају новим законским одредбама.

Члан 168.

Све садање државне рударске управе у почетку 1901. године имају своје радње отпочети сообразно прописима закона рударског и његових измена.

Члан 169.

Министар народне привреде овлашћује се, да у току 1900. године отпочне извођење ових законских измена и све рударске радње до краја исте године постави на основицу рударског закона и ових његових измена.

Члан 170.

Свуда у закону речи: „министер финансије „заменити са „министар народне привреде“ и све главе означити по новом једном броју, а све параграфе означити као чланове према новом редном броју.

Закон овај ступа у живот од дана Краљева потписа.

Препоручујемо Нашим Министрима народне привреде и Унутрашњих дела, да овај закон обнародују и о извршењу се његову старају, властима пак заповедамо да по њему постутају, а свима и свакоме да му се покоравају.

27. јануара 1900. год.
у Нишу.

АЛЕКСАНДАР с. р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,
Ђ. Стефановић с. р.

Министар
народне привреде
Жив. Живановић с. р.

Министар
унутрашњих дела,
Ђ. А. Генчић с. р.

САДРЖАЈ

страна

ГЛАВА ПРВА

Управа и надзор над свима рударским радњама 1

ГЛАВА ДРУГА

Општа опредељења 3

ГЛАВА ТРЕЋА

О одобрењу на истраживање руда и копова 5

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О повластици на обделавање руда и копова 10

ГЛАВА ПЕТА

О односајима између рударских предузимача и господара земље, воде и шума, о уступању ових и о накнадама . 13

ГЛАВА ШЕСТА

О правилима рударских предузимача и о рударским друштвима 16

ГЛАВА СЕДМА

О дужностима рударских предузимача 19

ГЛАВА ОСМА

О међусобном односају рударских предузимача 23

ГЛАВА ДЕВЕТА

О односају рударских предузимача, њихових заклничицима и радницима 24

ГЛАВА ДЕСЕТА

О рударско-братинској каси 26

ГЛАВА ЈЕДАНАЕСТА

О плаћању рударских такса 28

ГЛАВА ДВАНАЕСТА

О надзорној власти, као и о вођењу и суђењу дисциплинарних иступљења 30

страна

ГЛАВА ТРИНАЕСТА

О казни иступљења законика рударског 34

ГЛАВА ЧЕТНАЕСТА

О престајању, губљењу и напуштању повластице рударске и права истраживања руда и копова 37

ГЛАВА ПЕТНАЕСТА

О залози и осталом праву на рудинке и њиховим принадлежностима у случају стечишта 42

ГЛАВА ШЕСНАЕСТА

О личним правима рударских радника 44

ГЛАВА СЕДАМНАЕСТА

О прелазним опредељењима пра постојећим рударским уговорима и радњама. 44

ГЛАВА ОСАМНАЕСТА

Прелазно наређење 45